

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В. А. Скрипниченко, кандидат економічних наук

Досліджено економічні концепції, перехід до яких забезпечується активізацією інноваційної та інвестиційної діяльності.

Трансформація, інновація, інвестиція, стратегія.

Досягнення поступального розвитку економіки неможливе, якщо продовжувати використовувати традиційну техніку, технологію, що сформувалася до середини минулого століття, організацію виробництва, підхід до управління економікою. На початку XXI століття відбувається переворот не тільки в техніці, технологіях, але й у самому уявленні про підхід до економічного розвитку. Економіка більшості розвинених країн функціонує зараз на принципово іншому науково-технічному, технологічному, інформаційному рівні розвитку, ніж економіка України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою взаємодії трансформаційних процесів інноваційно-інвестиційного розвитку України займалися В. Геєць, Ю. Пахомов, Л. Федулова, М. Чумаченко, А. Чухно, С. Юшин та інші. Використання їхніх розробок дало можливість проаналізувати особливості взаємодії трансформаційних процесів інноваційно-інвестиційного розвитку України.

Мета дослідження – аргументувати необхідність посилення масштабів і зміни методів дії держави при розробці інвестиційно-інноваційної стратегії.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні інвестиційна діяльність ще не є активною опорою інноваційного розвитку в Україні. Однією з причин цього є те, що основні теоретичні постулати теорії інвестицій не було сформульовано для трансформаційного етапу економічного розвитку. Трансформаційній економіці характерні нестабільний стан економіки, низький рівень доходів, відсутність або низький рівень розвитку корпоративного капіталу, що, зрештою, призводить до низького рівня заощаджень, незбалансованості міжгалузевих зв'язків і невідповідності рівня розвитку інфраструктури сучасним вимогам.

Найважливішим питанням стратегії економічних трансформацій є вибір моделі економічного розвитку. Можливості державного регулювання економіки перехідного періоду привели до пріоритету оперативних рішень. Фінансові та матеріальні ресурси спрямовували на «латання дірок», а не на середньострокові й, тим більше, довгострокові цілі розвитку.

Економічна політика трансформаційного періоду в Україні повинна бути сконструйована на базі вибору форм, методів, міри реалізації тієї

або іншої функції держави відповідно до розробленої концепції. Спробуємо сформулювати ці принципи:

- активне втручання держави в економічні процеси, з тим, щоб не втратити керованість економікою;
- перерозподіл доходів і багатства переважно шляхом ефективної податкової системи;
- встановлення довгострокових і короткострокових пріоритетів економіки і на цій основі вибір черговості заходів, облік регіональних особливостей та інтересів.

В основі ефективної взаємодії державного і приватного секторів повинен бути принцип рівноправного партнерства і співпраці між ними, особливо в області виробництва та реалізації науково-технічних досягнень. До цього необхідно віднести:

- а) фінансування приватних компаній, що займаються НДДКР, з наступним чи одночасним наданням державного замовлення;
- б) пільгове оподаткування або звільнення від податків в області перспективних НДДКР;
- в) державні дотації великим промисловим компаніям для закупівлі ліцензій на використання ноу-хау;
- г) пільгове кредитування перспективних НДДКР;
- д) націоналізація окремих галузей промисловості з подальшою передачею їх у приватне володіння після досягнення ними прибутковості та фінансової стійкості (усі витрати відносяться на рахунок держави);
- е) захист українського виробника від конкуренції;
- ж) створення умов для отримання нових технологій з інших країн;
- к) імпорт капіталу в українську промисловість, що знаходиться на території України, а не за її межами;
- л) залучення позабюджетних джерел фінансування НДДКР;
- м) узгодження державної інвестиційно-інноваційної програми з інтересами національної промисловості.

Специфічними, найбільш актуальними функціями державного регулювання в Україні повинна бути пріоритетна підтримка науки, освіти і науково-технічної сфери як головного чинника підвищення ефективності виробництва та регулювання соціальних процесів. Втручання держави в інноваційно-інвестиційну сферу багато в чому визначається співвідношенням державного і приватного секторів.

Державний сектор, як показує вітчизняний і зарубіжний досвід, у системі національної економіки є головним чинником її стабілізації та створення умов для відтворення інноваційно-інвестиційного типу, що відповідає сучасним вимогам, а також є імпульсом інноваційної активності.

У сучасній економіці застосування класичних постулатів тієї або іншої теорії в чистому вигляді без урахування етапу й особливостей макроекономічної ситуації неможливе. Але в усіх випадках державі необхідно дотримуватися основного правила – так впливати на економіку країни, щоб не зруйнувати ринкової основи і не допустити кризових явищ.

Об'єктивно в транзитивній економіці вже закладаються елементи майбутньої стратегії формування ефективнішої інноваційно-економічної системи, оскільки в цей період відбуваються корінні перетворення інноваційно-інвестиційної системи, змінюються практично всі складові економіки: спосіб розподілу ресурсів і відношення власності, моделі інвестування, тип виробництва й моделі мотивації, цілі та засоби економічного розвитку, інститути і право. На жаль, до кола проблем, що вирішуються в перехідний період в Україні, не було включено проблему інноваційного розвитку.

У трансформаційному періоді, в якому зараз знаходиться економіка країни, здійснюючи перехід з одного якісного стану в інший, необхідний системний аналіз чинників, тенденцій і наслідків змін, що відбуваються, вибір можливих альтернатив руху, ефективної стратегії та концентрація зусиль на послідовному й поступальному здійсненні цієї стратегії.

Початковим завданням системного підходу є виокремлення проблем, що потребують першочергового вирішення. Слід зазначити, що постійно, крім поточних, з'являються нові, такі, що не мають прецедентів, проблеми, які вимагають спеціальних методів вирішення.

У період трансформації значно ускладнюється сама економічна система: зростають її масштаби; змінюється характер прямих і зворотних зв'язків між елементами системи. Усе це ендогенні, внутрішні чинники дестабілізації економічної системи, зниження її стійкості й життєздатності. Цілісність (тобто, стабільність) економічної системи в перехідний період порушується також екзогенними чинниками, як економічними, так і соціальними. До внутрішніх чинників можна віднести ресурсний потенціал (природний, фінансовий, людський, виробничо-технологічний та інформаційний), господарську ситуацію у результаті рівня ефективності використання цього потенціалу), переважаючий тип господарства, співвідношення офіційної та тіньової економіки, існуючу законодавчу базу і реалії дотримання правопорядку.

До зовнішніх чинників можуть бути віднесені характер зв'язків із іншими державами, стан миру і війни, світовий досвід, ступінь економічної залежності, готовність сприяння міжнародних економічних організацій тощо. Ці чинники можуть бути як сприятливими, так і такими, що виступають у ролі обмежувачів.

Збереження структурних тенденцій в економіці, що сформувалися як під впливом зовнішніх чинників (високої амплітуди коливань світових цін на енергоресурси й метали і високої чутливості до конкурентних змін на світових товарних ринках і темпів зростання світової економіки), так і внутрішніх диспропорцій (нераціонального використання фінансових ресурсів), містить потенційну загрозу порушення макроекономічної стабільності.

Економічна стратегія розвитку України може бути визнана правильною, якщо забезпечена збалансованість функціонування економіки, якщо в комплексі враховані всі основні взаємозв'язки і тенденції впливу конкретних умов не тільки на цілі, але й на характеристики інструменту,

що був у користуванні, з обліком не тільки прямих, але і зворотних зв'язків між стратегічними управлінськими рішеннями та економічним розвитком.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Головна цільова установка стратегії трансформації розвитку України на початку XXI століття – забезпечення стійкого економічного зростання в межах ринкової соціально орієнтованої та конкурентоспроможної економіки з активною інноваційно-інвестиційною діяльністю. Основними напрямками економічної стратегії для досягнення зазначеної мети є: створення сприятливих макроекономічних умов; удосконалення законодавчої бази, що захищає права власника та інвесторів; активізація інвестиційного процесу за рахунок зростання доходів і накопичень реального сектору, розширення джерел зростання внутрішнього попиту шляхом скорочення відпливу капіталу, перетворення заощаджень в інвестиції; інноваційна спрямованість економічної діяльності; підвищення доходів та рівня життя населення, що забезпечує підвищення платоспроможного попиту і є чинником зростання економіки.

Список літератури

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (Проект).

2. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України : кол. наук. монографія. – К. : Нац. акад. управл., 2008. – 252 с.

3. Трансформаційна парадигма стійкого територіального розвитку національного промислового комплексу // Трансформаційні реформи та антикризовий потенціал економіки в постсоціалістичних країнах : зб. наук. праць. – Вінниця : ВКІ, 2009. – С. 52–57.

4. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у XX ст. : монографія. – К. : Академперіодика, 2005. – 320 с.

Исследованы экономические концепции, переход к которым обеспечивается активизацией инновационной и инвестиционной деятельности.

Трансформація, інновація, інвестиція, стратегія.

In this publication investigational economic conceptions, passing to which is provided activation of innovative and investment activity.

Transformation, innovation, investment, strategy.